

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Sibiu la expeditorii foiei, pe afară la c. r. poste cu bani gra prin scrisori francate, adresate către expeditorii. — Prețului prenumeratiunii pentru Sibiu este pe anul 7 fl. v. n. iar pe o jumătate de anul 3 fl. 50. Pen-

Nr. 93.

ANULU XXIII.

Sibiu 23 Novemvire (5 Dec.) 1875.

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe un an 8 fl. și o jumătate de an 4 fl. v. n. Pentru princip. și țări străine pe un an 12 fl. și o jumătate de an 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia oară cu 7 cr. și pentru a doua oară cu 6 fl. și pentru a treia repetiție cu 3 fl. v. n.

Nr. 114 C. A. tp. 1875.

Cu privire la acea: ca în statutul organicu avem norma competiției pentru ori ce certe, escese séu nelegiiri ce se pot ivi în sinulu metropoliei noastre: redacțiunea „Telegrafulu Român” se îndruméza, că în colónele acestui organu alu metropoliei și archidieceșei sa nu deé locu la certe, acuse séu suspiciuni în contr’a persóneloru séu corporatiuniloru nostre bisericesci, și preste totu se delature ori-ce aru poté fi în stare de a produce încordări între creștinii nostri a turburá pacea din launtru a bisericeii: avendu redacțiunea a publicá acést’a îndrumare în fruntea numeruluu prossimu alu „Telegrafulu Român.”

Din șiedintia comisiunei administrative a típografieii archidieceșane ținuta în Sibiu, la 19 Novembere 1875.

Mironu Romanulu m. p. archiepiscopu și metropolu.

Dr. D. Racu m. p. secretariu.

Serbi’a dela 1858 pâna la 1875.

(Urmare.)

În 18 Iuniu diminiții a consuli primisera încunoscintiári dela Constantinopole, ca Asir-pasi’a a primitu ordinu pentru sistarea ostilitătiloru. Corpulu consularu inse nu se prea încredea în Asir-pasi’a; deci pentru că sa impedece repetirea bombardamentulu au radicat corturi pre esplanada între fortareția și cetate și a desfășuratu flamurele staturiloru lor. Din momentulu acést’a nu s’a mai auditu nici o puscatura.

Cându se petreceau aceste tóte, principele Mihailu se aflá în o visitațiune înlauntru țierei. Șcirile despre evenemintele aceste serióșe l’au ajunsu în Sibiatu, o cetate departata binisioru de Belgradu. În cea mai mare graba a plecatu și în nóptea dupa bombardamentu ajunsese în Belgradu. Luá numai decâtu asupra și dictatur’a oferita de senatu și facú tóte dispusetiunile pentru susu-ținerea ordinei. Dinlauntru țierei începura a sosi o multime de ómeni înarmati, asiá încátu a trei’a di erau adunati 20,000 ostasi. Afara de acestia acurau vólturari din tóte părțile serbesci, din Ungari’a de média-di, din Croati’a, Dalmati’a, Bosni’a. Bulgarii aveau legiunea loru propria cu devis’a: „Sloboda ili smert” („libertate ori mórte.”) Baricadele se reparau, sianturile facute în graba în fati’a fortareției s’au amelioratu și armatu. Belgradulu semená cu unu castru încinsu cu sianturi. Toti asteptau cu nerabdare diu’a cându sa se încaiere cu turcii. Nu se mai indoiá nimenea ca nu se va începe resbelu cu turcii.

Pórt’a inca nu ținena gluma lucrulu și-a lúatu mesuri resbelice. Guvernatorulu Bosnié a primitu ordinu a înaintá cu trupele ce-i stau la dispusetiune spre fruntariile serbesci. În fortarețiile serbesci Fotislam și Usiti’a s’au maritu garnisónele turcesci și asiá situatiunea erá totu mai amenințória chiaru în launtru țierei. Pregatirile aceste ale Portiei contra Serbiei a silitu pre ministrulu Garasinu sa reclameze energicu printr’o depesia dela 23 Iuniu. „Déca Pórt’a

nu doresce sa provóce și mai departe incurcaturi”, dice depesia, „sa începeze cu demonstratiunile resbelice contra Serbiei, pentru ca déca nu, Serbi’a se va vedé constrinsa, cu tóte ca voiesce sa fia în pace cu suzeranulu seu, sa faca dispusetiuni de apărare la tóte punctele amenințate.” Tonulu depesiei i se parú lui Ali pasi’a fórte vatematoriu și nici nu voiá sa dea respunsu agentuluu din Constantinopole; pâna a trei’a di inse s’a socotitu altfelu si-a asiguratu pre agentulu serbescu, ca Pórt’a nici nu cugeta la unu resbelu contra Serbiei.

Diplomati’a carea parea indiferenta pâna aci inca se vedii sternita din liniscea sea. Indata dupa bombardare se vorbiá, ca Austri’a va ocupa cu consimtiementulu Portiei fortareția Belgradului. Spre acestu șfersitu Austri’a avea și consensulu Angliei. Angli’a cugetá ca sub scutulu Austriei sa ccomplaneze o comisiune européna diferintiele între Pórt’a și Serbi’a. Contra ocupatiunei austriece au pasitu Franci’a și Russi’a dicendu ca mesur’a acést’a aru vatemá tratatulu dela Parisu, și aru mari complicatiunile. Franci’a din parte-si a facutu propunerea ca tóta afacerea sa o esamineze o conferintia a puteriloru garante. Pórt’a erá la începutu contra conferintiei. Austri’a a primitu conferintia, dara nu se invoiá cá sa participe la conferintia și representantele italianu.

Într’aceea șosesce comisariulu otomanu Veficu-Efendi și la cererea lui se invoiesce regimulu serbescu a se declará a respectá tóte drepturile Portiei pâna la regularea afaceriloru prin diplomatia.

Dupa multe negociári conferintia propusa de către reprezentantele Franciei se intrunesc în 22 Iuliu în Calindji în vil’a marelu Vezir Fuad pasi’a cu acea reserva din partea Austriei, ca în reprezentantulu italianu nu privesc decâtu pre „plenipotentiatulu Sardiniei.” Serbi’a n’a avutu la conferintia nici unu reprezentante, nici cu votu informativu.

Conferintia a avutu mai multe șiedintie șgomotóșe. Resultatulu insee, a fostu o deceptiune amara pentru serbi, pentru ca în locu de a se ștrmutá turcii și a parasi fortarețiile din Serbi’a, turcii esoperara ținerea Belgradulu, a Fetislamulu și a Usitié și se multiamira cu ștrmutarea părțié civile turcesci din cetatea Belgradulu.

Greutatea cea mai mare se venii principelului Michailu, carele avé se primésca și se esecute conlusele conferintiei. În publicarea fermanuluu în urm’a conferintiei a trebuitu sa intercida și pasagiulu, ca conlusele aceste nu au deslegatu cestiunea între Pórt’a și Serbi’a definitivu, bá ele contienu șimburele unoru nóue complicatiuni. Cu tóte acéștea elu va cautá a esecutá conscióșu cele cuprinse în fermanu.

Esecutarea l’a costatu mari sacrificie pre principe și a avutu urmari fatale. Legiunea bulgara a trebuitu sa o disólva cu forti’a. Multi, cari au alergatu din launtru țierei, la prim’a șcire despre bombardarea Belgradulu sa și puna șervitiile și viati’a pentru caus’a natiunale, au trebuitu sa ajunga a fi școsi cu forti’a din Belgradu. Legionarii imprasciatu purtau ur’a contra principelului Michailu în inimile loru și șpuneau în tóte păr-

tile locuite de serbi ca principele Michailu este „servitoriulu” Turciei.

Dela tempulu acest’a se începe opusetiunea natiunale contr’a principelului Michailu.

(Va urmá.)

Deputatiunile șasesci din scaunele Șabiuului, Mediasulu, Bistriței și a Nocrichiulu a fostu primite în 1 Decembre în audientia la ministrulu pres. Tisza. Deputatiunea condusa de dep. Kapp cerú sa remana neatacata întregitateá teritorialeá și politica a fundulu regiu. Ministrulu pres. respunde, ca va ceti cu atentiune petitiunea, dara dóue lucruri le póte șpune de acum. Tempulu privilegieloru a trecut, dise ministrulu pres., și fundulu regiu nu va formá o unitate politica deosebita nici sub autoritatea șupra a universității nici sub ori-care altulu.

Respunsulu acest’a atátu de marcatu ne întaresce în credinti’a, ca nu e departe tempulu, cându voru cadé privilegiele și institutiunile prin cari șasii, au ștorsu șuculu de viétia alu podorulu nostru atáti șeculi în asiá numitulu fundus regius.

Ministrulu presiedinte C. Tisza a respunsu în șiedintia dietei din 30 Novembere la interpelatiunea deputatulu I. Horanszky relativu la conventiunea comerciale și vamale, ca ce se atinge de prim’a întrebare a interpelatiunei, guvernulu a aprobatu anunciarea conventiuniloru din motișele, ca nu erá bine a stá mortisiu pre unu punctu și a pagubi în modu unilateralu interesele.

Necesitatea intielegerei recipróce e inevitabila la incheierea unu tractatu și fia-care partida póte sa și aduca la valóre interesele sele. S’a datu consimtiementulu și pentru ca guvernulu avé în vedere negociatiunile conventiunei vamali și comerciali cu Austri’a, și erá de parere, ca este posibilu prin influentia șolidara a aflá compensatiune pentru concessiunile ce trebúe sa și faca Austri’a și Ungari’a înprumutatu în interesulu conventiunei loru vamali. În urma guvernulu și-a datu consimtiementulu, pentru ca afla șustienerea teritoriulu comunu în interesulu țierei. *E inse posibilu, ca Ungari’a și Austri’a sa formeze dóue teritórie vamale diferite și déca cum-va s’aru radica unu teritóriu vamalu șeparatu, cea ce nu admitemu, atunci Au... și s’aru face o mare nedreptate, unu i-amu obtrude atari tratate esșrne, pre cari ea nu le crede în interesulu seu.*

Ce privesc cursulu negociariloru relativu la conventiunea vamale și comerciale, guvernulu ungurescu și-a esșmatu mai întâiu dorinti’a: sa se unésca asupra șipsării de atari vame cari multiemescu interesele Ungariei, și în fine s’a pronunțiatu în cestiunea dârei de consumu.

Guvernulu ungurescu și-a esșmatu dorinti’a, cá contributiunea dupa articulu de consumu destinat pentru esșportu sa incurga în cass’a acelui ștatu, în care se producu acei articuli, pre cându restitutiunea de contributiune se face din cass’a vamale, prin urmare din cass’a comuna. Acést’a a fostu prim’a dorintia. Mai departe guvernulu a cerutu, sa se faca dispusetiuni, cá Ungari’a în viitoriu sa nu mai șu-

feré pagub’a ce provine din incurgearea unei părți a dâriloru de consumu pre cari le plătescu consumentii unguresci, în cass’a erariulu austriacu.

Ministrulu presiedinte constatá, ca din negociárile de pâna acum n’a resultatulu vre-o apropiere de opiniuni între ambele guverne. Notele austriece ni dechiara, ca guvernulu din Vien’a nu póte acceptá punctulu de vedere alu guvernulu ung. Fiindu ca se apropiia terminulu de șieșe luni, guvernulu decise a usá de art. de lege XVI: 1867 și astfelu a anunțiatu conventiunea vamale și comerciale. (Aplausu generalu.)

Dara annunciarea conventiunei nu semnificá inca radicareá unu teritóriu vamalu șeparatu, pentru ca dupa citatulu articulu negociárile au sa începa de nou.

Ministrulu pres. se pronunția apoi pentru șustienerea teritoriulu vamalu comunu, care e mai avantajóșu pentru Ungari’a decâtu unu teritóriu vamalu șeparatu, și de aceea se va nesú cá pre lângá conservarea intereseloru țierei sa se șustiená teritóriulu comunu. Numai atunci, cându ceea-lalta parte contrahenta va remané mortisiu pre lângá parereá sea, — și atunci inca cu parere dereu — vomu fi siliti sa radicámu unu teritóriu vamalu șeparatu.

Interpelatiunea, care a multiamitu pre Horanszky, se luá la cunoșcintia.

Foile din capitala se grabira cu comentariile loru asupra acéștei dechiaratiuni a ministrulu pres.

„Pest. Ll.” dice ca șresponsabilitatea mai mare morale cade pre factorii politici din Austri’a, pentru-ca ei șuntu partea oferitória. Ungari’a nu póte se faca nice o concessiune, și austriaciș se nu piérda din vedére, ca déca ei se voru opune postulateloru motivate ale Ungariei, ungurii inca voru ștarú pentru șeslipirea Ungariei de Austri’a.

„Ellenör” ni șpune, ca șensatiunea casei reprezentative a fostu deprimata; candu deputatii intieleserá ca negociarile nu au nice unu resultat, deprimarea a crescutu. „Ellenör” șvatuesce pre austriaci, cá sa nu faca din acést’a șensatiune deprimata unu viscolu, ceea ce usioru se póte intemplá, déca austriaciș voru degradá acésta cestiune de o insemnatate politica la o cestiune de bușnariu.

„Pesti Napló”, care și pâna acum a fostu cu trupu și șufletu pentru unu teritóriu vamalu șeparatu, comentéza respunsulu lui Tisza cu cuvintele: „Diu’a de astadi (diu’a în care ministrulu presied. a respunsu la interpelatiune) nu este a amiciloru teritoriulu vamalu independentu, dara cea de mâne va fi a loru.”

Diuariulu germanu „Allgemeine Zeitung.” Nr. 328, ofera retrageri din ministeriu a dlui B. Boerescu a própe o colóna întregá. Articulu fiindu în șpregiurâre actuala de o insemnatate nedisputata, lu reproducemu aci în tóta întinderea sea.

De mai multe șeptamâni se latise șcirea ca d. B. Boerescu, ministrulu afaceriloru esterne, se va retrage din ministeriu. Acésta șcire s’a confirmatu eri; căci principele Carolu, dupa o lungá indecisiiune, a primitu demisiunea dlui Boerescu. Șuccesorulu seu inca nu este numitu, și ministrulu afaceriloru esterne se geréza de

ocamdata de către ministrul prezident d. L. Catargi. Retragerea dlui Boerescu se regreta nu numai de fostii sei colegi, ci de întregul partid conservator, căci este constatată că d. Boerescu a știu conduce politică externă a țării cu multă abilitate, cu tact, moderatie și cu o forță nedisputată, prin care a ajuns la succese considerabile. Faptul cu Turci'a d. Boerescu, nu numai n'a jignit nimic din drepturile țării, ci din contra a lărgit drepturile ei, după cum se vede această din tractatele de comerț cu Austro-Ungari'a, Rusi'a, și Franța aproape perfect încheiate. Elu a respins scrisorile vizuale care obicinuiau a se trimite prințul României, și a constrensu pe Pórta a corespunde cu ministrii constituționali, iera nu cu principele. Elu știu apertă drepturile supusilor români, și a constrensu pe Turci'a de repetite ori a liberă pre cetății români care erau într'unu modu ilegal arestați de către Pórta otomana. Elu a castigat recunoșterea titlului de Români'a de către mai multe puteri garante, etc.; înse de-si d. Boerescu venise adeseori în conflict cu Pórta, a știu a evita o rumpere a bunelor relațiuni între aceste două țări, ne atingendū nici odată fără scop susceptibilitatea barbatilor de statu din Constantinopole. Mai multă recunoștință si-a atrasă politică d. Boerescu față de marile puteri europene, căci elu a făcut că într'unu tempu atât de scurtă marea ruptură, ce se manifestase între bunele relațiuni între Români'a și Austro-Ungari'a, sa se repare și sa se vindece în avantaju ambelor guverne. Totu astu-feliu a cultivat elu bun'a vointă manifestată pentru Români'a de Germani'a, de-si manifestarea simpatică a României pentru Franța în decursul rebelului franco-germanu facuse o rea impresiune în Berlin și spinósa cestiune a drumului de feră, pre care Strusberg o lasase să svenire în Români'a, aduse adeseori în colisiune interesele supusilor ambelor țări.

D. Boerescu știu conservă si bun'a vointă a Rusiei pentru Români'a, de si eră temere ca Rusi'a, cerendū liber'a navigatiune pe marea neagră, va pretinde si acea parte din Basarabi'a care a trebuit sa o cedeze Moldaviei în urm'a rebelului de Crime'a. În adevăr mai dificilă eră pozițiunea României față cu Franța, care nu fără supărare trebuia să vedă ca influența sa în București, după capitulațiunea dela Sedan, a suferit naufragiu, înse de-si ministeriul românesc ținē comptu de situațiunea politică a Europei cu totul schimbată, n'a perdut nici odată din vedere considerațiunile ce datoră Franței din tempurile de mai înainte, si pre cându în opozițiune cu Franța în cestiuni mai însemnate, d. e. în convențiunea de comerț cu Austro-Ungari'a, a ramas nemiscată, i-a dat de repetite ori în afaceri mai mici exemple de complăntă, până cându în fine si guvernul lui Mac-Mahon a început a ținē comptu de schimbarea situațiunii. În fața Angliei d. Boerescu si-a credințat de a sea datoră a-i artat în modu foarte politicos ca amestecul anglescu în afacerile române nu numai ca e ilegal, dar n'are nici o însemnatate. În ce priveșce în fine relațiunile cu Itali'a, sarcina dlui Boerescu nu a fost grea, ea s'a estinsă numai într'atât de a legă mai ferm bunele, dar superficialele legaturi ce existau dejă de multu tempu între aceste două puteri, si această s'a si efectuat perfectă. Ministrii cari sunt atât de perfecti, capabili în misiunea lor, sunt rari în toate țările; că si în Români'a, si astu-feliu pierderea dlui Boerescu aru fi foarte simțită, deca n'aru remanē speranța ca elu, imediat după ameliorarea sanătății se, va oferi din nou fortele se servitiului țării. În tota cesul

d. Boerescu nu se numera între acei ministri cari, ca odinioară ministrul de culte Tell, după retragerea lor din ministeriu, trecu în opozițiune.

Din contra se pôte afirmă cu siguranță că d. Boerescu si că deputatu va remanē unu stalpu puternic a cabinetului Catargiu, si i va oferi în Camera pôte mai mari servitiu decât a pututu face că ministru.

Astuti'a, ori câtu de ascunsă, — tempulu si faptele o tradéza.

Unu capu cugetatoriu si foarte espartu trebuie să fie fostu acel'a, care a pronunțiatu întâu acelu tristu, dar caracterizatoriu adevăr: cumca „amiculu de sasu te parascesc în neccasu.“ Cine cunósce popuratiunea romana de prin comunele romanesce șasesc, a potutu audi acea sentință, care e în gur'a poporului și înseamnă un'a neîncredere basată pe esperință largă, carea turbura amicitia între român și sasu. Aceeasi idee pe unele locuri se pronunță cu alte cuvinte, dar fie expresiunea câtu de varia după locu și natur'a locuitorilor: cugetulu principalu e un'a si aceeasi neîncredere.

Nu știu, de au conlocuitori magiari un'a dicere asi de strictă despre fidelitate amicului de sasu, de cum va numeroșele diceri, cari exista în adevăr și prin cari magiarii respingă amestecul cu nemții în genere nu se aplica si la sasi. Dar magiarii nice ca au cunoscutu pe sasi asi de bine, că noi, si a judecă din multe fapte, se pare ca nice astadi nu i cunosc. Din contra ei, — întielegem mai multu pe cei din Ungari'a propria disa, — au cunoscutu mai bine pe nemți, cu cari au si avutu afaceri foarte importante, precum șcim. Deci si impregiurarea, ca noi avem unu proverb referitoriu la fidelitatea șasescă, iera magiarii alte diceri, referitorie la cea nemțieșca în genere, se pôte explica din contactul mai desu, ce l'amu avutu si-lu avem — noi cu sasi, magiarii cu nemții.

Asi dar astadi românulu dejudeca amicalitatele sasului foarte stricte si e precautu, de-si nu totu-deun'a destulu; si ierasi magiarulu striga fratelui seu admonandu-lu, *sa nu cređa nemiului*, fără indoieła din cauza, căci se teme de astutia, precum l'a inventiatu esperința.

Cu câtu acele sentințe sunt mai caracterizatorie pentru viața socială, cu atât dau ele un'a dovă si mai trista, cumca atât sasi câtu și nemții au abusat de fiducia, cu care fura onorati că nice oameni după faima culti, de ôre-ce purtarea lor, în urm'a deselor rane ce le causara celor fidelu, deveni inferata. Cu câtu acele sentințe sunt dejă mai latite, cu atât combaterea lor este mai grea, pentru ca cu câtu nescine este mai convinsu despre unu adevăr, cu atât si încercarea spre a-lu convinge despre contrariu, i se pare mai ridiculă. — Dar deca pe lângă toate acestea si preste asteptarea noastră, aru succede ôre cui-va, a dovedi contrariu a celor două sentințe ce espră regulile de viața practică, atun, singurmentarea noastră aru suferi un detrimențu totalu, si noi amu fi constrinsi a dovedi prin alte argumente mai tari, cumca astuti'a, ori-câtu de ascunsă, — tempulu si faptele o descoperu, o tradéza. V.

Din scaunulu Orestiei.

(Precursorii alegerei dietali.)

Coruptiunea si coruptibilitate este unulu dintre fructele cele rele ale sistemului reprezentativ. Ce e dreptu ori si care sistem politicu si are defectele se, dar scenele petrecute la alegerile dietali pentru sesiunile legislative trecute ne punu pre gânduri. Putiene alegeri s'au seversitu din patriotismu adevăratu si simțiu constituționalu nefalsificat, cele mai multe

au fost influențate de speculațiunile cele mai marșave. În cercurile de alegere, unde natiionalitățile nemăgiare sunt în majoritate precumpătorie, cu deosebire în cele române, cu prea putiene esceptiuni, s'a lătu că o epidemie corupțiunea la alegeri. Pasivitatea decretată cu atât emfaza si ignorată apoi chiar de autori ei a fost unu prețu bun pentru venatori de interese particularistice, ea a datu cercurile electorale romane pe mână unor individi străni de natiunea noastră, cari au se reprezentate cele mai vitali interese ale poporului român în dietă țării. Cum ne aperia acesti venetici cari nu au nice macaru putiene simpatia către mandatarii lor, amu veditu si vomu vedé de aici înainte.

Nu vréu să discută mai de aproape procederea românilor de unu tempu încôce, ea e cunoscută tuturor, ci me marginescu la românii din scaunulu Orestiei, cari preste putiene dile se voru intrunî la Romos spre a alege altu deputatu în loculu dlui Barcianu, care si-a depus mandatulu.

Alegerea de asta vâra în cerculu II al Orestiei ni arata foarte lamuritu, ca românii de aci șeu au idei foarte întunecate despre parlamentu și lucră din nepricepere, șeu — si această e mai probabilu — umbla pre după culise facendu specule. Atâtu șcim, ca la alegerea trecută, din care a esitu d. B. că deputatu alesu, strălucitulu banchieru br. *Wodianer*, gloriosulu deputatu alu Orestiei din sesiunea II legislativă, si Heinrich *Eles*, ôspele Par. Basaraba, au apelat fără succes la patriotismulu acestui cercu român.

Ei! dară remane fapțulu constatatu, ca românii au alesu în butulu conclusului de pasivitate absolută adusu în conferința dela Sabiu. Deca alegătorii acestui cercu sunt pasivisti, precum ne asigură, pentru ce au mersu la urnă, si deca cum va nu sunt pasivisti pentru ce se joca într'unu modu atât de frivolu cu celu mai frumosu dreptu constituționalu dându voturile lor celui dintâu Gefreiter ce le face complimentu? Este mandatulu dietalu mai alesu pentru noi, cari suntemu despoiați de ori-ce dreptu politicu natiionalu, o sarcina asi de usiôra, câtu se trimitemu în parlamentu pre toti nechiamatii? Firesce ei se escusa cu frasa, ca vréu se pacalesca pre stapâni, amu auditu pre o notabilitate română din cerculu această esprimenduse, ca aru fi bine, că la re alegerea din Romos sa se dea voturile unu opincariu, care se întielege ca nu va merge la dieta si va sagetă amaru pre stapâni. Foarte sublima idee! între Gefreiter si recruti respective opincariu e o distantă mica, românii sunt capabili a face si această anomalie, cum au facutu alte multe, dară li-o spunem apriatu, ca prin atari maneuvre nu voru pacali pre stapâni, ci se voru acali pre sine. Alegerea severă asta vâra în alu doilea cercu alu șrestiei e gresita atât din punctulu de vedere alu activității câtu si alu pasivității.

Românii înse, după presemne, voru fi pasivi la alegerea din 13 Decembre a. c. ce se aproprie, pentru a nu vatemă pre fatia politică inertiei ce a tempitu mai de totu simțulu curat natiionalu alu poporulu nostru, înse ad bene notandum pasivisti de calibrulu celor din Sabesi si de pre aiera, cari umbla licitandū votulu într'ascunsu. Paseri de nôpte are si Orestia destule, nu sunt înse cunoscute bine tuturor, căci umbla la întunecă. Acesti fi retaciti astépta cu neastemperu alegerea, căci au sa facu unu Geschäft mare câtu sa fie bunu neamu de neamulu lor.

Deputatulu alesu asta vâra si-a depus mandatulu nu demult. Înainte de a resignă la postulu, pentru care nu are califiatiunea, se duse si d-sea se vedă podulu artificioșu preste Du-

nare ce împreuna Bud'a cu Pest'a. Fiindu-ca d-sea nu sta în rapôrte oficioșe șeu de alta natura cu ómenii din capital'a Ungariei, asiă se nascu suspitiunea, ca dlu deputatu romanu s'a folosit de situațiunea, în care se află, spre a face o specula buna si a nu capitulă fără de a câștigă vre unu avantaj. Caletori'a pre la Pest'a, alegerea sea de deputatu, totă atitudinea sea arata, ca d-sea șcie prinde ocasiunea de chica. Asiă se vorbêșce, pozitivu ce e dreptu nu se șcie, dară de unde nu arde nu iése fumu.

Cari sunt dară barbati cari la casu cându **românii** de aici voru aléger, merita se fie increditi cu sarcin'a de ablegatu? De vomu privi figurile aristocratice cari strabat scaunulu Orestiei crucisiu si curmedisiu, vomu respunde, ca sunt multi. Br. *Wodianer*, H. *Eles*, pre cari publiculu i cunósce de gâ, se vorbêșce prin foi de unu Ivanka, dară publiculu nu șcie nimic de contele Apponyi, care dorind a avé mandat a întemeiat vro câte-va agenture clandestine prin satele cerculu II, pentru a recruti votanti pre diu'a de 13 Dec. Despre acestu aristocratu se știu pucine, pentru-ca elu că politicu nascutu șcie umblă cu ómenii. Destulu ca fam'a lu vestesce de candidat, eventualu de ablegatu.

Prin cerculu nostru umbla dară o tabera întrega de venetici, cari se imbaldiescu la aperia legale a întereselor vitale ale românilor. Pâna la atât a au ajunsu românii, de astadi si vendu drepturile natiionale că o marfa de lapedatu. Se mai dica acum frasiții, ca strainii ne umilesco, ne impiléza etc. Nu vedurămu în cercurile romane din Transilvani'a, cum rădicara cele mai multe unu monumentu aere pereniu corupțiunii si coruptibilității? Ni-amu bucură din inima, cându alegerea ce ne astépta va probă, ca românii acestui cercu nu sunt infectati de morbulu contagiosu ce a petrunsu în organismulu statulu nostru, de corupțiunea cea spurcată, care a coplesitu atâte inime romane în campaniele electorale de pâna acum.

Deca românii de aici conformu conclusulu dela Sibiu voru se fie pasivi, sa nu comita sub desulu si latulu velu alu pasivității ce acopere atâte pecate natiionale, nóue pecate contr'a celor mai vitali interese ale nôștre; deca voru se aléga, atunci sa se emancipeze de influența gefraitelor si a opincarilor si sa aléga barbati harnici. Ori de ce nuancia politica aru fi alegătorii: se lupte solidari acolo, unde cere interesulu natiionalu. X.

Bradu-Zarand 20 Nov. 1875.

Onorata Redacțiune! E fapta indeplinită și tuturor cunoscută, ca înaltu ministru de culte si instructiune publică — numitu liberalu — în unu restempu scurtu sub firm'a unu motivu șeu altulu, sub unu prețu șeu altulu, a aflatu de bine, a întielege si a escomică din școlele nôștre mai multe cărți, de-si dorere! pre acestu terenu inca suntemu mai totu atât de seraci că si pre celelalte. Chiaru în septamănilu trecute cu mare indignatiune amu cetitu, ca înaltulu ministru actualu de culte au întedisu pâna si lecturarele edate de Aronu Pumnulu, de-si acele, de o parte sunt compuse de către un'a comisiune denumita de către înaltulu ministru — paremi-se înse ca nu magiaru — cu a cărui aprobatiune s'au si tiparitu, iera pre de alta parte după cum pre bine le cunosc în întregu cuprinsulu lor, în adevăr nu știu, nu cunosc sa contienă nici falsitate istorică nici expresiuni vatematôre șeu revoltatôre în contr'a întregității statulu magiaru, a patriei nôștre comune, sub care prețu s'au escomicat. —

Nu în adevăr, si fie pre deplinu incredințiatu atât înaltulu ministru,

câtu si toti confratii nostri magiari ca noi educatorii tinerimei, ne aridicâmu, in decursulu propuneriloru preste trecârile si dissensiunile interna-tionali si tractâmu tóte obiectele fórte obiectiv si fâra de a fi condusi de vre-o patima séu alta. —

Asiá in adeveru, si mai ca a-si puté afirmá ca, chiaru nici cei-lalti bar-bati ai nostrii, cari ocupa alte pos-turi si cari nu arareori se caracteri-séza de reactiunari, daco-romani, gravitatori in afara s. a. in fapta pre-supunu m'a sum convinsu chiaru, ca nu suntu atâtu de rei patrioti dupa cum se socotescu; nu de siguru de óre-ce si acesti'a vedu si sciu prea bine ca noi: români cu fratii magiari cari formâmu populatiunea prevalenta a teritoriului Ungariei si Transilvaniei din mai multe consideratiuni sciute, suntemu avisati in sensulu celu mai strictu alu cuventului, la spriginulu si ajutoriuu reciproc. —

Recunoscute odata acést'a, e fórte tristu, ma e unu ce desperatoriu, cându aceste dóue natiuni, — avisate la spriginu reciproc — in locu de a tiené umeru la umeru, cáci numai astu-feliu se potu consolila, natiunea si respec-tive partea domnitóre pre tóte cânile si prin tóte mijlócele staruesce a de-bilitá si a impila totalminte pre cea domita, — la a cárei ajutoriu, avendu un'a patria comuna scumpa si iubita unui'a cá si celui-alaltu e avisata in linia prima. — Stându acést'a, espec-toratiunile unui'a séu altui'a, nu vinu a se ascrie de reactiune séu revoltare in contr'a patriei comune, ci in contr'a a celoru individi singuratici, cari comitu astfelu de fapte, cari vatema adencu sentiulu de humanitate, nati-onalitate si de compatriotu adeveratu.

Nu voiu a amintí casuri speciali si alte mesuri luate de cátra stapanitorii situatiunei presinte, cari tien-tescu a estirpi simtiulu nationalu in-nascutu si propriu fia-cârui fiu alu unei natiuni compacte si ajunse la óre care trépta a culturai si civilisatiunei, ci cá de incheiare, fia-mi permis a dechiará, francu, sinceraminte, si cu cea mai buna patriotica intentiune ca: dispositiunile luate de cátra inaltulu ministeriu de culte cu interdicerea si eliminarea cârtiloru romane de natur'a celoru edate de Aronu Pumnulu, tre-buie sa vateme fórte adencu simtie-mintele interne ale fia-cârui cetatianu si bunu patriotu de natiunea romana.

O dicu acést'a si cuteza a o afir-má, cáci sum convinsu, ca dispositi-uni de natur'a acestor'a in locu sa stîrpesca neintielegerile, le suscitéza totu mai multu si mai multu, fâra de a fi in stare a produce vre-unu fo-losu realu. —

Dara apoi abstragendu dela ace-ste, nu sciu ce intentiuneza inaltulu ministeriu prin escomunicarea cârti-loru romanesci din scólele romanesci. Nu in adeveru, de óre-ce nice ca 'mi este permis a presupune ca prin ace-ste s'aru intentioná privarea de mij-lócele de a ne puté cultivá, cu atâtu mai putieniu de a stinge simtiulu na-tionalu, carele vibrédia ferbinte, si inca mai caldurosu in peptulu popo-rului tieranu — carele e bas'a solida — decátu in peptulu ómeniloru de litere. —

Si cum ca acést'a e adeveratu, marturia si dovéda neresturnavera ne suntu secúlii de curendu si cei mai de multu trecuti — destulu de vitrighi in cari natiunea romana, ne avendu nici scóle nu posedea mai nici o carte scolastica, si pre langa tóte vicesitu-dinile aceloru tempuri de trista re-miniscintia, románulu a remasu ro-mânulu credinciosu natiunei sele patriei ocarmuirei si stramosiesciloru sele da-tini. —

Si óre acum sub ocarmuirea con-stitutiunale — sub regimu liberalu sa devina románulu perfidu acelor'a? Nu credú! —

Georgiu Parau,
prof. gimn.

Din tractulu gr. or. alu Bistritiei 14
November 1875.

Dle Red.! La corespodinti'a „din tractulu gr. or. alu Bistritiei“ publi-cata in numerulu 85 alu „Tel. Rom.“ de unu Aristides, vremu sa damu unele deslusiri.

Trecemu preste unele asemanári, de unu interesu secundariu din aceea corespodinti'a, si venimu la asertiu-nile dlui A. — densulu mai întâiu de tóte la întrebarea ca cine sa fia ur-matoriul alu reposatului si neuitatului protopresbiteru T. B. in tractulu Bi-stritiei? raspunde prin aceea ca de-néga dreptulu clericiloru absoluti din vér'a anului 1873 si 1874 de a fi chiamati si ei cá concurénti la stati-unea protopresbiterala a Bistritiei, dicendu ca au putiena pracsá pre te-renulu bisericescu, —

Te asecurâmu dle A. ca cu tóte aceste, de cátu individulu ridicatu de d-t'a pâna la inaltulu ceriulu prin meritele sciute si recunoscute numai singuru de d-t'a, va sa dica prin ne-merite, precum se va vedé mai injosu in acést'a corespodinti'a, e de mai preferitu ori in care din acei clerici, cu atâtu mai vertosu, ca toti aceia, pre langa aceea ca suntu absoluti de gimnasiu, mai au si cáte unulu, doi séu trei ani de prassa, parte pre te-renulu bisericescu parte pre celu sel-aru carea cu dreptu cuventu li-se póte luá de conditiune pentru de a fi si ei admisi cá concurenti la tractulu amintitu. Pentru-cá on. cetitori ai acestui pretiuitu diurnalu se cunosca si dupa nume pre acei tineri absoluti atâtu de gimnasiu cátu si de teologia, si aplicati dejá in diferite posturi onorifice ne vomu luá libertatea ai spune chiaru cu numele si adeca: S. Mond'a de presente invetiatoriu la scóla normala din Borgo-Prundu; I. Onea invetiatoriu si directoru la aceeași scóla. Greg. Maric'a parochu in Cosn'a, unde se implinéscu anulu de candu functiuneza ca atare si P. Besian de presente profesoru la gimnasiulu ro-manescu din Naseudu. Dlu A. simbrasiulu precum se véde, séu ca a uitatu, séu ca dóra a vrutu se uite dara destulu ca despre alti preoti cari suntu incaruntiti in carier'a preotiesca si cari p rte pentru calificatiunea ce o posedu pentru esperintia si tactica loru cea intielépta, in tóte lucrurile loru suntu fórte stimati si respectati in tractulu acést'a, si cari se si bu-cura de o popularitate si trecere cu multu mai mare, de cátu cum se bu-cura dlu parochu din B. P. si cu tóte acéstea dlu A. in corespodinti'a sea despre acéstea nice cea mai mica amintire nu face. De buna séma din motivulu, cá nu cumva amenintindu si pre acesti'a se scarésca din vér'a cea presupusa a semenelui seu. —

Atari preoti neconsiderati, pre-cum s'a vedíutu, de dlu A. respectati insi si onorati de credinciosii din acestu tractu suntu: parochulu din Chintelnicu N. Rusu, carele precum se aude aru fi absolutu si de studi-ale gimnasiale precum se propuné acele inainte de 1848; parochulu din Borgo-Dioseni Ioanu Buzdugu, carele e admiratu pentru tactic'a cea intie-lepta ce o întrebuintiéza, atâtu cá preotu in lucrurile sele preotiesci, cátu si ca cetatianu si cá tata de fa-milia. Totu acestu respectabilu pa-rochu precum bine se scie, a fostu mâna drépta a neuitatului protopres-biteru T. B. in agendele sele proto-presbiterale, ceea ce nice chiaru dlu A. nu o va poté trage la indoiala; unu alu treilea e parochulu din Borgo-Bistriti'a Vasile Pavelu, carele, e modelu de blândetia si de tractare adeveratu parintésca cu totu insulu, — prelânga aceea e unu barbatu probatu prin esperintia cáci cá pre-otu numai servesce mai bine de 40 de ani. Fia-care din acesti amentiti mai susu se bucura de o popularitate si respectu cu multu mai mare de cátu cum se bucura laudatulu dlui A. Se

bucura ce e dreptu si același de óre care popularitate, inse cu durere tre-buie sa o marturisimu, ca cu multu mai multu la credinciosii de confes. gr. cath. din vicariatulu vecinu, de cátu la clerulu si poporulu credin-ciosu din tractulu din cestiune. —

Cá dovéda la acést'a asertiune, din altele mai multe servesce chiaru si impregiurarea, ca corespodinti'a publicata esclusivu numai in favórea on. aceluia si e concipiata de A. ca-rele apartiene confes. greco-cath. — Óre déca dlu parochu din B. P. se bucura de o popularitate asiá de mare precum i place a crede dlui A. de ce are nu a vorbitu in favórea lui vre-unulu neplatitu din tractulu acést'a, de ce óre chiaru dlu A. ?

(Va urmá.)

X Cursulu supletoriu

tienutu la Brasiovu dela 1—18 Au-gustu 1875.

(Urmare.)

III.

Despre metodulu scrierei si cetirei s'au adusu inainte urmatórele :

1. Insemnatarea scrierei si cetirei. Necesitatea exercitiiloru in de-prinderea vederei si a mâinii, cá pre-gatire la scrisu; deprinderea audiului si a organeloru vorbirei, cá pregatire la cetitu.

Cunóscerea positiuniloru locali: dupa locul, in care se afla copilulu, deosebirea loru pre tabl'a scólei si pre tablítele densiloru.

Deprinderea intru a face puncte pre tabla susu, josu, la drépt'a s. a.

Formarea linieloru drepte: ver-ticali, orizontali si pizisie — in de-osebite directiuni (= de josu in susu, de susu in josu, dela stâng'a spre drépt'a, dela drépt'a spre stâng'a.)

Asemenarea linieloru drepte dupa marimea loru si dupa grosimea loru.

S'au arétatu, cum sa exerceze pre elevii intru a formá linii, verticale, ori-zontali, pizisie in deosebite directiuni; a face o linia de dóue, trei ori s. a. mai mare, cá cea dintâiu; a formá linii subtiri si gróse.

2. Impreunarea linieloru drepte un'a cu alt'a.

S'au facutu exercitii aratandu-se, cum sa deprinda pre copii a impreun: o linia verticale susu la drépt'a cu un'a orizontale; o linia verticale josu la drépt'a cu un'a orizontale; o linia pizisia spre drépt'a susu inapoi cu un'a verticale; o linia orizontale ina-poi cu un'a pizisia spre drépt'a; o li-nia pizisia spre stâng'a s. a. s. a.

3. Formarea linieloru incovaiate: spre stâng'a, spre drépt'a (de susu in josu, de josu in susu); incovaiate in susu, in josu (dinainte inapoi, dinapoi inainte.)

Formarea ovalului.

Impreunarea linieloru incovaiate un'a cu alt'a; impreunarea linieloru incovaiate cu linii de cele drepte. Atingerea ovalului cu o linia verticale.

S'au facutu exercitii intru a arétá copiiloru, cum sa impreuneze:

O linia incovaiata la stâng'a josu cu un'a incovaiata totu la stâng'a; o linia incovaiata la stâng'a josu cu un'a incovaiata la drépt'a s. a.

O linia incovaiata in susu inapoi cu un'a verticale de susu in josu s. a.

Ovalulu sa se atinga inainte de capetulu de susu alu unei linii verti-cali de susu in josu s. a.

S'au repetitu exercitiile pregati-torie pentru scriere.

4. Deprinderea audiului si a or-ganeloru vorbirei, cá pregatire la cetitu.

Pronunciarea propositiuniloru scurte. Aflarea si deosebirea cuvinte-loru in propositiune; aflarea si de-osebirea silabeloru in cuventu dupa pronunciere.

Aflarea vocaleloru, apoi si a con-sonantelor in cuventu.

S'au facutu exercitii intru a arétá, cum sa deprindia pre copii in pro-

nunciarea cu tonu firescu a proposi-tiuniloru scurte; in cautarea si afla-rea cuvintelor in propositiune, sila-belor, vocalelor, consonantelor in cuventu; deosebirea consonantelor formate cu buzele, limb'a, din gâtlegiu, moiose, mute moi si vertóse, siueratórie.

S'au repetitu exercitiile pregati-torie pentru scriere si cetire.

5. Scrierea si cetirea vocaleloru, diftongiloru, consonantelor.

Scrierea silabeloru, cuvintelor si propositiuniloru scurte si cetirea ace-sor'a dupa metodulu foneticu.

S'au facutu exercitii in dictarea, scrierea si cetirea cuvintelor, pro-positiuniloru scurte.

6. Asemenarea litereloru de ti-pariu cu cele scrise cu mân'a. Cetirea pre table de parete, apoi pre abedariu.

Destacerea cuvintelor din abedariu in silab'a primaria si secundaria; cau-tarea si deosebirea sonoriloru in ace-ste silabe, scrierea loru unulu dupa altulu pre tabla; cetirea cuventului scrisu.

Scrierea dictando a cuvintelor din abedariu; ocupatiune — a deco-piá cuvinte, propositiuni din abedariu.

S'au facutu exercitii in dictarea cuvintelor din abedariu. S'au arétatu, cátu au sa fia de mari ocupatiunile in a decopiá cuvinte, propositiuni din abedariu.

7. Scrierea cá obiectu de sine statatoriu; cetirea cá obiectu de sine statatoriu.

S'au facutu exercitii in descrierea si scrierea litereloru mari; scrierea propositiuniloru cu observarea regu-leloru ortografice.

Cetirea mecanica; cautarea, afla-rea si deosebirea cuvintelor mono-silabe, disilabe, polisilabe in pies'a ce-tita; cautarea, aflarea si deosebirea substantiveloru, adiectiveloru, verbe-loru s. a.

Tratarea unei piese de cetire cu elevii din scóla de repetitiune.

Facerea planului la o descriere, istorióra, epistola si — compunerea acestor'a.

S'au repetitu scrierea, cetirea cá obiecte de sine statatórie.

IV.

Cântarile.

Din cântarile bisericesci au pro-pusu dlu I. Ucenescu: respuasurile de sub liturgia pre glasu 5: — „Impe-rate cerescu“ pre glasu 6, si cáte-v'a cântari scolastice.

Mai multe cântari scolastice au propusu dnii Z. Butnariu si D. Do-gariu.

V.

Gimnastic'a.

Din exercitiile gimnastice au pro-pusu dnii D. Dogariu Ir. Fratésiu:

1. Luarea distantiei; starea pre degete, — pre calcáie; plecarea de genunchi; siederea pre calcáie.

Redicarea picióreloru cu genunchii inainte; cracirea inainte cu piciórelu lungite; cracirea in laturi, inapoi cu piciórelu lungite; mor'a (— inverirea braciului) inainte, mor'a in apoi.

Tinderea in susu, plecarea ina-nte, in apoi; asaltu inainte, in apoi, in laturi; repedirea braciului inainte, in laturi, in susu.

S'au exerciatu in miscările cor-pului aratate pâna acum.

2. Saritur'a saltatória, saritur'a libera — preste funia.

Asiediarea mâniloru pre capra; saritur'a dinaintea caprei cu piciórelu intinse; saritur'a preste capra ina-nte s. a.

S'au exerciatu in cele invetiata pâna acum.

3. Asiediarea mâniloru pre prop-tele; razimulu; lasarea intre proptele; plecarea gurei inaintea mâniloru, ina-poi a mâniloru; razimu intinsu; radi-carea picióreloru inainte schimbán-dule; ridicarea picióreloru de odata; ridicarea picióreloru inapoi; ridicarea petitiunelor inainte si inapoi.

S'au facutu deosebite exercitii in sariri si balansari pre proptele.

4. *Esercitiu la stîndu*: pendentia cu mînile deasupra; pendentia cu mînile întorse; apucatur'a dupla; pendentia cu inchietur'a cotelor; pendentia cu inchietur'a umerilor; atingereea cu umerii; pendentia cu bracie in dosu.

Suirea si deosebite exercitiu de felulu acest'a.

S'au facutu repetitiune generale a exercitieloru in miscari, sariri, balansari, suiri s. a.

In 18 Augustu.

Dupa servitiulu dumnediescu cu aducerea multiamirei, reverendisimulu domnu protopopu, *Iosifu Baracu*, au tînutu o cuventare de inchiere forte instructiva, carea fû primita cu adenc'a placere si multiamire de cãtra invetiatoru presentu.

Apoi conducatoriulu 'si esprima placerea si multiamirea vedindu, ca acestu cursu supletoriu a fostu frecuentatu de invetiatori din tractele protopopesci 1 si 2 ale Brasiovului, Branului, 1 alu Fagarasiului, Trei-scauneloru, Heghigului, Palosiului, Cohalmulu — cu totii 78 de insi la numeru; ca acestia cunoscendusi chiamarea loru nesuescu, a'si inmultu cunoscintele pedagogico-didactice, ca sa folosesc'a totu mai multu loru insisi, scõlei si prin ea neamulu nostru, biserice si statulu in care traimu, tînendu pasu cu desvoltarea spiritulu tempulu, care nu sta pe locu, si totu inainteza.

Cu parere de reu inse a aflatu, ca suntu si invetiatori superstitiosi, cari adeca credu, ca cunoscintele, ce si-leau dobãnditu prin scõlele, cari le-au absolvatu densii, le voru remãne in minte pentru totu de un'a, si asiã nu cunosc si nu simtiescu necesitatea, de asi-le mai mari si inmultu prin studiu neintreruptu si prin frecuentarea conferintieloru invetioresci, respective a cursurilor supletorie. Atari invetiatori nu suntu numai superstitiosi, dara totu odata si forte nechipsuitu, pentru ca nevrendu sa frecuenteze cursurile supletorie, prin acest'a totu deodata au ignoratu chiaru parintescile orenduiele ale maritulu consistoriu archidiecesanu in acestã privintia; au calcatu in picioru cu obrasnica chiaru § 1 alu regulamentulu pentru cursurile supletorie invetioresci, emisu de maritulu Sinodu archidiecesanu din Sabiuu in a. 1875, carele obliga pre fia-care invetioriu de ai nostri, a frecuentã aceste cursuri.

Unu invetioriu, carele vrea sa corespundã cu demnitate chiamarei sele cei forte grele, sa nu se multiamesca, deca si-au agonisitu numai prin scõle o catatime ore-carea de cunoscintie, cá d. e. o catatime de apa intr'unu vasu ore-carele; fiindu ca, dupa cum ap'a din vasu, ne mai adogendu-o seca si scade, tocmai asiã se intempla si cu cunoscintele deca nu si-le mai inmultiescu omulu; ci invetioriu sa nesuesca, a deschide cunoscintieloru sele unu isvoru, carele sa nu se mai scurga, se nu sece in vietu'a lui.

Se plãngu unii inv., ca nu-i respecteza parinti copiloru, si ca maimarii comuneloru nu le marescu lefile; dara apoi pre nisce inv., carii nu vréu sa scia nici de maritulu consistoriu, nici de maritulu Sinodu, cine i-arú poté iubi si respectã, cine le-arú puté dá si léfuri mici cu tragere de inima?

De compatimitu suntu unii atari invetiatori!

Deie Ddieu, cá sa-si vina odata si ei la cunoscintia cea adevrata si asiã la cunoscintea detorintieloru, ce le-au cátra ei insisi, cátra scõla si cátra maimarii loru!

Noi aici dupace amu percursu cu ajutorulu lui Ddieu obiectele prescise de maritulu consistoriu archidiecesanu pentru aceste cursuri, ne vomu folosi

mai multu de ele, deca vomu meditã si dupa acest'a asup'a loru si le vomu repeti in orele de repausu cu deadinsulu.

Cãtu pentru scriere si cetire amu vediutu, ca, propunendule invetiatoriulu fára metodu, au esitu — aceea necetetia si schimosita, iera acest'a gangavindu, cántãndu si asiã forte gretiosa; propunendule inse inv. meto-dice, dupa cum s'au aratatu in acestu cursu, se voru bucurã si elevii si parinti loru de resultatulu doritu si prin acest'a va cresce veditu scõlei si a invetiatoriloru.

Mesurile metriche de-si suntu in sine forte usiore de intiele-u si de calculatu cu ele, fiindu ca se baséza pre sistemulu decadicu, dupa care poté omulu calculã pre lãnga o mica deprindere cu cea mai mare usiurintia; de-si pucinele numiri ale acestoru mesuri, ale compositioruloru loru cu intregi si ale pãrtiloru loru le amu potutu invetiã dintr'o singura esplicatiune: — totusi cine nu scie cum, si nu vrea nici sa invetie dela altulu fiintu'a loru, desvoltarea loru, reportele loru la mesurile cele vechi, va fi multu tempu in confusiune fatia de ele si nici cetindu unu manual, carele tractéza despre ele, nu-lu va puté intielege cu usiurintia si cum se cade. Greutatea acest'a amu invins'o noi in acestu cursu supletoriu.

Mai incolo, in manutienerea disciplinei numai pre bas'a invetiãrei reguleloru disciplinari, asemenea va intempinã invetiatoriulu forte mari greutãti, cari i voru amarí vietu'a, deca nu se va si consultã in conferintie, respective in cursurile supletorie cu invetiatori mai esperti asup'a modulu, de a o puté face acest'a mai cu inlesnire si asiã cu succesulu doritu.

Pentru ca vrendu d. e. unu inv. sa disciplineze pre copii, ori poté ca si pre parinti acestor'a, iera a se disciplina mai intãiu pre sine insusi nu-i va plesni prin capu, si nu va avé nici pre cine-va sa-lu povatuiesca la acest'a, 'si va perde si veditu si autoritate si totu, Inse deca va urmã invetiatoriulu. dupa cum s'au amintitu si s'au statoritu in acestu cursu supletoriu, a nesuí sa fia esemplu ferictoriu copiiloru si parintiloru loru, va simtí bucuria, placere si folosu in exercerea carierei sele.

Dea Ddieu, cá ceea ce este bunu si folositoriu sa se primescã cátu mai curendu de cátra toti invetiatorii scõleloru nóstre, spre a puté sporí cu totii in ferictura némului nostru romãnu si a omenirei!

In fine conducatoriulu au impartitu invetiatoriloru presentu banii trimisi pentru acest'a dela maritulu consistoriu archidiecesanu din Sabiu, le-a datu si testimoniile cuvenite, si cu acest'a s'a incheiatu cursulu supletoriu.

Dela tribunalu.

In septamãna trecuta a decursu inaintea tribunalulu de aici sub presidiulu asesorulu judicialu de *Tamásy* o pertractare finale contr'a a siese tiereni din Rosi'a pentru crim'a de violenta publica. Substratulu acestei crime este scandalulu din Rosi'a, cunoscutu dejã publiculu nostru.

Romãni din comun'a Rosi'a se tînu de stravechi'a biserica orientale. Venindu in conflictu cu parochulu loru credinciosii nostri din Rosi'a se decisera in furi'a loru de resbunare sa tréca la confesiunea greco-catolica, unu remediulu acest'a, de care se folosescu multi romãni, cându nu potu sa-si stemperu mani'a dupa placu. In casuri de aceste preotulu se identifica cu credintu'a strabuniloru si cându acelu nu le mai convine, atunci nice credintu'a stramosescã nu mai e de tréba. Fiindu religiunea, cum dice *Schleiermacher*, obiectulu sentimentulu,

iera nu alu ratiunei, romãni din Rosi'a afara de putini partizani de ai preotulu, care fu ans'a desbinãrei, se decisera se parasescã religiunea loru stravechia. Ei nu implinira inca conditiunile legali ce se receru la trecere si biserice'a gr. catolica i privi de credinciosii sei. Cu o iutiela usioru de esplicatu fatia cu o autoritate bisericesca suprema, care 'si tîne de datorintia cardinale a promovã sporirea numerica a credinciosiloru sei, se insarcinã dela Blasiu unu preotu gr. catol. sa mérga la Rosi'a, pâna nu se limpediesce ap'a e cunoscuta acioma, ca in tulbere pescuimu mai bine — si se nu lase pre crestini fára ajutoriu sufletescu! Biserice'a orientale nu puté stã indiferenta fatia de o influintia iesuitica atãtu de periculosa.

Par. protpp. concerninte I. Popescu s'a nesuitu a aplanã acest'a controversa in tacere si in urma neputendu impacã spiritele altumintre-lea, decãtu prin micusiorarea lefei preotiesci se decise a practicã si acestu medilocu. Consistoriuulu arch. gr. or. inse nu puté aprobã acestu decisu fiindu ca erã adusu contr'a decisioruloru *sinodali* si asiã se aprinsera de nou patimile. S'a tramis in loculu preotulu ce a provocatu desbinarea par. *Aronu* din Cornatielu in comuna, spre a tîne servitiu ddiescu gr. or. dara nice infatisierea par. protopresbiteru tractualu Popescu nu puté mulcomí spiritele, patim'a a rapitu pre toti.

Dupa ce maioritatea precumpãnitã a crestiniiloru nostri din Rosi'a se considerã trecuta la biserice'a gr. catolica, ei considerara, instruatii firesce de decretalisti din Blasiu, dupa cum afirmara incusatii, — si biserice'a cu tôte apertinentiele ei de trecuta, dupa principiulu, ca nu credinciosii suntu pentru biserica ci biserice'a pentru credinciosi. Biserice'a a fostu pre lãnga acest'a cladita de densii si apoi accessorulu urméza obiectulu principalu. Asiã voru fi resonatu domni din Blasiu si spectacululu din Rosi'a dovedí, ca ómenii din propaganda fides nu numai resonéza, ci ei se si încerca sa-si puna in lucrare acestu principiu. Fara de a le pasã multu de dreptulu pozitivu si pre temeulu unui dreptu rationalu blasienescu teologii din Blasiu pretinsera proprietatea bisericei, indata ce credinciosii aratara vointia de a trece la confesiunea gr. catolica, ba ce e mai multu, ei au vrutu sa ia acest'a proprietate cu puterea, tramitendu acolo unu preotu gr. cat. spre a tîne servitiu ddiescu, cum se dice teologicesce, séu spre a luã in numele bisericei gr. cat. cu puterea biserice'a, cum trebuie sa se dica pe limbagiulu juridicu. Dara drepturile positive, facute de juristi, iera nu de membri din propaganda fides, suna altufeliu decãtu dreptulu naturalu din Blasiu. Adevratu, ca aprobatele, atãtu de perhorescate de „Gazet'a Transilvaniei“ dispunu in titl. I, art. 7, ca in comuni cu diverse religiuni intrudite, unde se afla numai o biserica, acest'a sa se deie majoritatiei; dara articolulu 25 trans. din 1791 a statoritu principiulu validu, cá edificiele bis. sa se lase in mãnie aceloru religiuni, in a cãroru posesiune se afla in fakta, si ca nu e permis nice unei religiune din Transilvania, a luã sub vre-unu pretextu cladirea bis. dela alta religiuni. Ce e dreptu acestu articolu se referea numai la bisericele recepte, dara § 14 alu artic. ung. 34 din 1868 a estinsu acelu articolu si asup'a bisericei greco-catol. si gr. or. Afara de aceste mai prescise si § 7 alu art. 20: 1848, ca chiaru si deca majoritatea locuitoriloru unei comuni trece la alta religiune, biserice'a remãne la cei ce n'au parasitu credintu'a loru.

Pre basea acestoru legi greco-orientalii din Sibiuu avéu nu numai posesiunea, ci si dreptulu la biserice'a

din cestiune. Nu s'a purtatu procesu, ci unu resbelu, si anume biserice'a gr. ort. din Sibiuu cu apostatii din Rosi'a, asiã încãtu greco-orientalii trebuira sa reclame interventiunea organeloru politice. Inspectorulu Kãstner cu assistentia geudarmerei neputendu ispravu nimicu, pentru ca i se facu resistentia violenta, caus'a a trecutulu la tribunalulu r. din Sibiuu.

Prin resistentia violenta contr'a unui oficialu si a gendarmeriei, care ceruse cheile pentru gr. orientali s'a comisu crim'a violentiei publice contr'a dregatoriloru in cause oficiali: Prin impeducerea cu forti'a a preotulu gr. or. din Cornatielu, *Aronu*, de a tîne servitiu ddiescu, crim'a violentiei publice prin presiune.

Incusatii fura condamnatu la 4, 3 si 2 luni temntia grea.

Casulu de fatia ni arata, ca o putere latentã, care se manifestéza din cându in cându prin acte a la celu din Rosi'a, taberesce in giurulu focaluierulu gr. orientali tulburãndu pacea intre frati si lucrãndu per fas et nefas a realisã unu idealu sublimu si anume latinisarea orientulu romãnu si in respectu confesiunalu. Pionerii Romei *infallibile* facu progrese!!
dupa „H. Zt.“

Nr. 216.

Concursu.

La scõla confes. gr. or. din Poian'a ppresbiteratulu Mercurei au devenitu de nou in vacantia a dóuã statiune de invetiatoriu, si spre implinirea acelei'a se deschide concursu pâna la 10 Decembre a. c. st. v. — Dotatiunea acestei statiuni este 300 fl. computata din diu'a intrãrei in functiune. —

Concurentii bine voiesca a-si adresã cererile loru instruite cu documintele recerute de lege subsemnatulu oficiu in Mercurea. —

Mercurea 20 Novembre 1875.

Oficiulu ppresbiteralu gr. or. alu Mercurei.

I. Drocù,
adm. prot.

Incunoscintiare.

Subscris'a directiune reg. ung. de lotu deschide loteri'a a *V. reg. ung. de statu*, a cãrei venitu curatu in urm'a prégratiósei dechiaratiuni a Majestatei Sele se va intrebuintiã spre infiintierea de orfanotrofie pentru orfãni lucratoriloru erariali.

Loteri'a are 3334 nimeritoru cu o suma de castiguri de

200,000 fl. val. austr.

intre cari

I nimeritoriu de frunte	100,000 fl.
II „ „	20,000 „
2 nimeritoru a	5,000 „
10 „ „	1,000 „
20 „ „	500 „
100 „ „	100 „
200 „ „	50 „
3000 „ „	10 „

Tragerea se va face irrevocabilu in Budapesta

la 20 Decembre 1875.

Un'a sorte costa 2 fl. val. a.

Sorti se afla: la subscris'a directiune de lotu, la colectantii de lotu, la oficiele de lotu, perceptorali, de saline si postali si, in cetãtile cele mai mari la alte organe insarcinate cu vinderea sortiloru.

Directiunea reg. ung. de lotu, despartimentulu loteriei de statu.

Budapesta 1 Octobre 1875.

Aloisiu de Motusz,
consiliariu reg. ung. de sectiune si directoru de lotu.

(Pentru reproductiune nu se dá onorariu).
(4—6)